

Eğitimci Yönleriyle Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Paul Klee: Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi Üzerine Görüşlerinin Karşılaştırılarak İncelenmesi *

Emre Altındağ¹

Makale Geliş Tarihi: 04.04.2021

Yayıma Kabul Tarihi: 30.05.2021

Özet

Bu araştırmanın amacı, iki farklı coğrafyada yaşamış fakat eğitim ve sanat alanında birbirlerine oldukça yakın görüşleri savunmuş Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun hem akademik sanat eğitimindeki önemine dikkat çekmek hem de iki eğitimcinin benzer yönlerine vurgu yapmaktır. Sanat eğitiminde önemli rol oynayan Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun yayınlanmış makale, ders notları, gazete yazıları incelenmiş ve bunların içinde sadece yaratıcılık ve sanat eğitimi üzerine görüşleri derlenerek, birbirleriyle karşılaştırılmıştır. 1920'li yıllarda Bauhaus Okulu'nda eğitimcilik yapan Paul Klee ve 1930'lu yıllardan 70'li yılların sonuna değin Mimar Sinan Güzel Sanatlar Akademisi'nde eğitimcilik yapan Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanatçı kişiliklerinin de önünde sanat eğitimi üzerine fikir ve yorumlarının bir araya getirilerek incelenmesinin eğitim bilimleri literatürü için oldukça önemli olduğu görülmektedir.

Anahtar Kelimeler: Sanat eğitimi, Paul Klee, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Yaratıcılık

BEDRI RAHMI EYÜBOĞLU AND PAUL KLEE WITH THEIR EDUCATIONAL ASPECTS: A COMPARISON OF THEIR VIEWS ON CREATIVITY AND ART EDUCATION

Abstract

The aim of this research is to emphasize the importance of Paul Klee and Bedri Rahmi Eyüboğlu, who lived in two different geographies however have very close ideas on art education. Published articles, lecture notes and newspaper articles of Paul Klee and Bedri Rahmi Eyüboğlu, who played an important role in art education, were examined and only their ideas on creativity and art education were compiled and compared with each other. Beyond the artistic personalities of Paul Klee, who was an educator at the Bauhaus School in the 1920s, and Bedri Rahmi Eyüboğlu, who was an educator at the Mimar Sinan Fine Arts Academy from the 1930s to the end of the 70s, their ideas on art education were brought together. It is seen that the examination of the study is very important for the educational sciences literature.

Keywords: Art Education, Paul Klee, Bedri Rahmi Eyuboglu, Creativity

¹Emre Altındağ, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Temel Eğitim Bölümü, Doktora, E-posta: contact@emrealtindag.com, ORCID: 0000-0003-1186-9468

* Bu araştırma, 2018 yılında Bolu Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde "Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Ders Notlarının Karşılaştırılarak Sanat Eğitimi Boyutunda Değerlendirilmesi" ismiyle tamamlanan yüksek lisans tezinin içinden yayınlanmıştır.

• ALTINDAĞ, E., Eğitimci Yönleriyle Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Paul Klee: Yaratıcılık ve Sanat Eğitimi Üzerine Görüşlerinin Karşılaştırılarak İncelenmesi. *Sanat ve Tasarım Dergisi*, (30), 173 - 185.

Giriş

Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu sanat hayatları boyunca çok sayıda yazılı kaynak bırakmışlardır. Bu yazılı kaynakların pek çoğu sanat atölyelerinde faydalanılabilecek ders notlarıdır. Hem Klee hem de Eyüboğlu'nun sanat ve sanat eğitimi üzerine görüşleri oldukça benzer olsa da ders notları ve makalelerindeki üsluplarında farklılıklar söz konusudur. Öncelikle onların yaşam öykülerine kısaca değinip, sonrasında sanat görüşleri hakkındaki tartışmayı yapmak daha uygun olabilir:

Paul Klee (1879-1940)

İsviçre doğumlu Klee, günümüzde dahi tam olarak belirli bir kategoriye sığdıramayan eserleriyle sanat tarihinde yerini alarak çoğunlukla gerçeküstü ve dışavurumcu akıma yakın olarak nitelendirilen bir sanatçı ve eğitimcidir. Pratik üretiminin yanında, teorik yönde de birçok çalışma ortaya koymuştur. Bu çalışmaları modern sanata geçiş döneminin başlıca eserleri arasında tanınmaktadır. Bauhaus Sanat ve Tasarım Okulu'nda da bir dönem dersler veren Klee, ömrü boyunca kendine has "içe yönelen" ve resmi müziksel yapı üzerinden incelemeye yönelen üslubuyla sayısız eserler üretmiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu (1911-1975)

Sanatçılığı başlıca resim, mozaik, duvar resmi ve edebiyat üretimiyle ortaya çıkan Bedri Rahmi, çoğunlukla Anadolu halk kültüründen ilham alarak eserlerini ortaya koymuştur. Türk plastik sanatları ve edebiyatına aynı zamanda akademik sanat eğitimciliğiyle üstlendiği rolüyle birlikte katkıları, ülkenin güzel sanatlar eğitimi ve sanat algısının gelişiminde büyük açılımlar gerçekleştirmiştir.

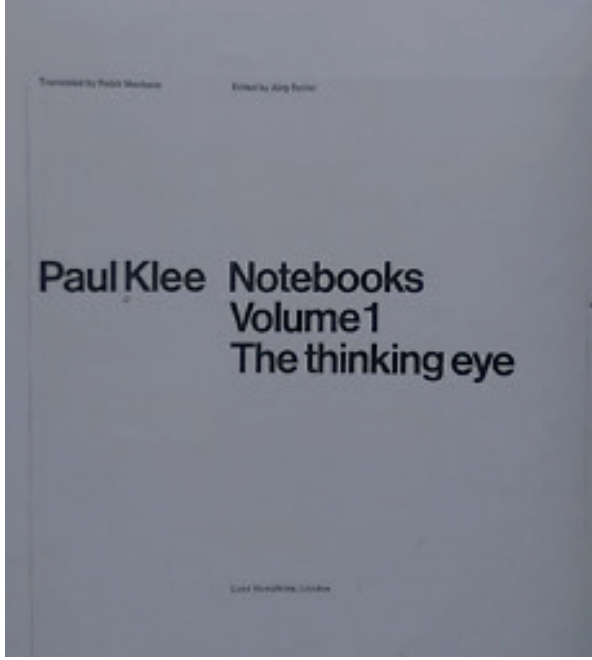
Bedri Rahmi ve Paul Klee'nin Sanat ve Eğitim Anlayışları

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanat ve sanat eğitimi üzerine yazdıkları kendine has bir tarza sahiptir. Bedri Rahmi; halk kültürü ve sanatına yoğun ilgi duymakta, yazın alanındaki çalışmalarında da bu ilgiyi samimi bir şekilde yansıtmaktadır. Çelik (1996)'e göre, kullandığı dil bazen sıcak bir sohbet havasına dönüşürken, bazen de öğrencilerine nasihat eden bilge bir öğretmen gibidir. Anadolu halk kültürünün şekillenme süreci büyük ölçüde sözlü aktarımla bir sonraki kuşaklara geçmiştir. Bu kültürün içinde pek çok büyük yazılı eser bulunsa da Anadolu'daki köylü halkın kültürle alışverişi en çok sözlü edebiyat ve şiir üzerinden olmuştur. Eyüboğlu da bu kültürü yazın alanında kullandığı dil üzerinde sıklıkla korumaya çalışmış, düşüncesini bu üslup üzerinden anlatmıştır. Bu araştırmada Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanat eğitimi üzerine düşünce, ders notu, makale vb. yazılarına ulaşırken başlıca faydalanılan kaynak, 2004 yılında İş Bankası Kültür Yayınları tarafından "Resme Başlarken" adı altında toplanan yazın çalışmalarıdır (Resim 1).

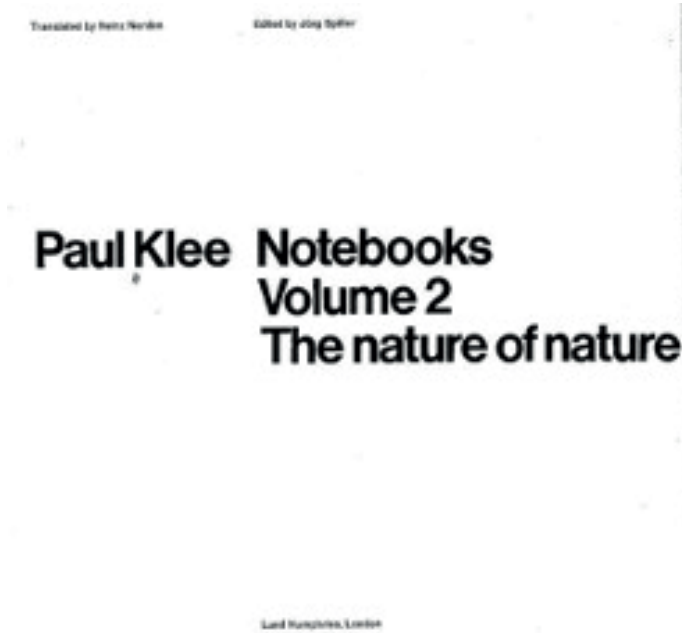

Resim 1. "Resme Başlarken" (Eyüboğlu, 2004).

Paul Klee'nin izlediği metotlar ise biraz daha farklıdır. O düşüncelerini aktarıırken Bedri Rahmi'ye göre daha akılcı, sistematik bir yolu seçmiştir. Klee, fikirlerini yazılı bir şekilde aktarıırken, çeşitli şematik sistemler oluşturmuştur. Resim eğitimi üzerine düşüncelerini, adeta bir matematik, fizik problemi çözercesine formüllere dökmüş, Bedri Rahmi'ye göre daha keskin bir üslubu yazınsal anlamda benimsemiştir. Aslında Klee ve Bedri Rahmi'nin görüşleri düşünsel anlamda her ne kadar benzerlikler taşısa da ders notları, makaleleri vb. yazılarının edebi anlatı açısından farklılaşması, coğrafi olarak ait ve etkin oldukları bölgeyle de ilişkilendirilebilir. Bu araştırmada sanat ve sanat eğitimi konusunun, bir yanda Batı, bir yanda da Doğu'ya özgü üslupla şekillenmiş iki fikrin ortak bir paydada buluşturulma çabasıyla incelendiği görülebilir. Bu araştırmada Paul Klee'nin sanat eğitimi üzerine düşünce, ders notu, makale vb. yazılarına ulaşırken başlıca faydalanılan kaynaklar, 1961 yılında Lund Humphires Yayınları tarafından "Notebooks, Volume 1, The Thinking Eye" (Ders Notları, Cilt 1, Düşünen Göz) ve aynı yayınevi tarafından 1973 yılında "Notebooks, Volume 2, The Nature of Nature" (Ders Notları, Cilt 2, Doğanın Doğası) adı altında toplanan çalışmalarlardır (Resim 2 ve Resim 3).

Resim 2. "Notebooks, Volume 1, The Thinking Eye" (Ders Notları, Cilt 1, Düşünen Göz).

Resim 3. "Notebooks, Volume 2, The Nature of Nature" (Ders Notları, Cilt 2, Doğanın Doğası).

Yaratıcılık

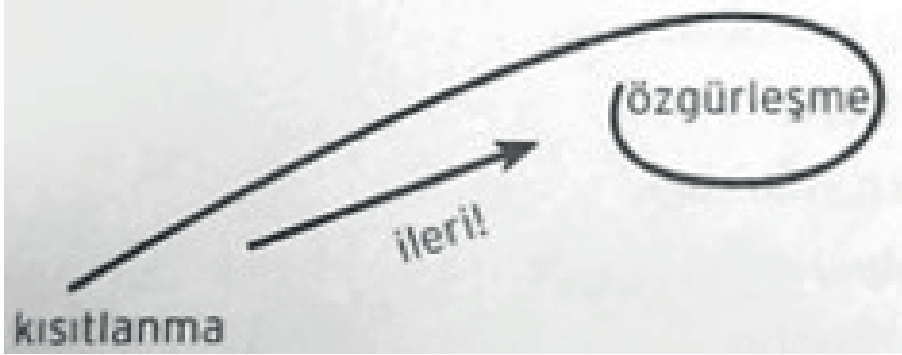
Yaratıcılık; insanın akıl, duygu ve fiziksel becerilerinin yardımıyla, kendisinin farkında olarak, üretimler gerçekleştirmesidir. Yaratıcılık kavramı her sanatsal branşın içinde en önemli konulardan biridir. Andreasen (2009) yaratıcılığı, yaşama yeni bir gözle bakabilme ve bu yetiyi kullanarak estetik ve işlevsel ürünler üretebilme yeteneği olarak tanımlar. Benzersiz, daha önce görülmemiş eserler üretmek her sanatçının ulaşmaya çalıştığı bir nokta olmuştur. Eşsiz yaratıcı düşünce ve üretim insanın geçmiş deneyimleri doğrultusunda ortaya çıkmaktadır. Sanatçı, ancak yaşayarak, okuyarak öğrendiği bilgileri üzerinde çeşitli deneyler yaparak, kendinden önce gelen çalışmaların üzerinde bir fikir, bir eser ortaya çıkarılabilmektedir. Her yaratıcı eser ve düşünce kendinden öncekilerden ilham alarak ortaya çıkmaktadır.

Bedri Rahmi Eyüboğlu (2004)'e göre sanatın herhangi bir branşıyla uğraşan bir birey, öncelikle sanatını icra ettiği branşla ilgili araç-gereçleri seçerek üretimini gerçekleştirmeye başlar. Bir ressam, paleti üzerindeki renklerle, bir yazar kelimelerle, bir müzisyen ise enstrümanı ile sanatını icra etmektedir. Fakat sanatçının asıl yaratıcılık gücü onun hayattan edindiği deneyimlerdir. Tanıdığı, beraber çalıştığı ve yaşadığı insanlar onun yaratıcılık gücünü beslemektedir. Bir ressam için geçmiş dönemlerdeki ustaların eserleri onun yaratıcılık kapısı için bir anahtardır. Eski ressamların düşünceleri, duyguları, yapı ve formla ilgili meseleleri kendinden sonra gelenler için bir yol gösterici kaynaktır. Aynı zamanda günümüz insanının çevresinde gördüğü insan davranışları da çalışmalarına en çok ilham veren ve yaratıcılığını körükleyen bir etmendir. Ayrıca içinde bulunduğu çağın sunduğu teknolojik imkanlar da sanatçının vizyonunu genişletmekte ve ufkunu açmaktadır. Bir fotoğraf makinesi, ilk icat edildiği dönem itibarıyla pek çok ağır eleştiriyi karşılaştıysa da günümüzde fotoğrafın bir ressama sunduğu imkân ve kolaylıklar yadsınmamaktadır.

Paul Klee (2013)'e göre ise yaratıcılık, tüm yaşamın içinden insana doğru akan bir nehir gibidir. Doğanın doğurucu gücüyle sanatçının yaratıcılığı beslenmektedir. İzlenimcilik akımının sanatçıları için, verimsiz ve durağan bir alan içinde kaldıklarını belirtmektedir. Çağdaş bir sanatçının bu görünen görüntünün ötesinde kuracağı hayallerle yaratıcılığın kapısını aralayabileceğini belirtmektedir. Hayatı ve doğayı olduğu gibi sunmaktan ziyade onun saf enerjisine ulaşmak için adımlar atılması gerektiğini söylemekte ve bu adımlarla ilerlerken, gözlenen alanların olduğu gibi aktarılmasının üstünde, olması gerektiği gibi aktarılması, Paul Klee'nin yoğunlaştığı asıl konudur. Bu düşünce tarzıyla oluşacak yaratıcılık fikri ve eylemi, sanatçıyı faydalı ve içinde saf yaşamı barındıran eserler üretme noktasına getirebilecektir. İnsanın soyut düşünce dünyasındaki hayalleriyle, bunun karşısında yer alan fiziksel somut dünyanın birbiriyle sürekli bir çatışma

hali söz konusudur. Fiziksel alanda hayallerin sıklıkla kısıtlandığı, hareket alanının daraldığı görülmektedir. Bu da sanatçının yaratıcılığını sürekli gölgelemektedir.

Şekil 1’de, Paul Klee’nin ders notlarında sanatçının özgür ve yaratıcı düşüncesinin harekete geçmesiyle alakalı serüvenini ayrıca bir şekilde anlatımı da mevcuttur.

Şekil 1. Kısıtlanma, ileri atılış ve özgürleşme alanına ulaşma (Klee, 2016: 65). Not: Ancak her zaman ileriye doğru hareket halinde olan sanatçının, kısıtlanmanın alanından çıkarak özgür ve yaratıcı düşünceye ulaşabileceği yorumu yapılabilmektedir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Paul Klee'nin bu görüşleri doğrultusunda, yaratıcılık konusunda birbirleriyle yakın düşüncede oldukları söylenebilir; Klee'nin doğada yapılacak olan derinlemesine gözlemler neticesinde, sanatçının yaratıcılık dürtüsünün gelişebileceği sonucu ortaya çıkarken, Eyüboğlu'nda ise insan kavramı üzerine odaklanılmış, doğayı kavramanın ve yaratıcılığı harekete geçirmenin, insanı anlamak ve tanımaktan geçtiği belirtilmektedir.

Sanat eğitimi

Sanat eğitimi; müzik, tiyatro, plastik ve görsel sanatlar gibi birçok alanda, bu branşlarda hem uygulamada hem de eğitimcilikte yetkin olan öğretmenler tarafından şekillenen bir eğitim sistemidir. Günümüz sanat eğitimi sistemi, üniversiteler, özel atölyeler vb. kurumlarda uygulanmaya devam etmektedir. Üniversitelerin Eğitim Fakülteleri ve Güzel Sanatlar Fakülteleri'nin Resim-İş ve Resim Bölümleri incelendiğinde, bu branşların kendi içinde atölye derslerinin olduğu görülmektedir. Ülkemizde hem Eğitim Fakültesi hem de Güzel Sanatlar Fakülteleri'nde resim eğitimi alan her öğrenci, eğitimi süresince, resim sanatıyla alakalı uygulamalı ve teorik bilgileri; atölye, temel sanat ve sanat tarihi gibi derslerde almaktadır. Bazı üniversitelerde atölyeler, farklı öğretim üyelerine paylaştırılmakta ve öğrenciye bu atölyeler arasından özgür iradeyle seçim hakkı tanınmaktadır. Bazı kurumlarda ise gerek öğretim üyesinin

az oluşu gerekse yönetimin belirlediği kararlar, öğrenciler üniversitedeki eğitim hayatları boyunca farklı atölyelerde, farklı öğretim üyelerinden resim sanatını öğrenmektedirler. Bu yaklaşımla, günümüz çağdaş sanat eğitimi için faydalı olabilecek, yol gösterebilecek görüşler Bedri Rahmi Eyüboğlu ve Paul Klee'nin görüşleri doğrultusunda, araştırmaya ışık tutması açısından incelenmiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu (2004)'e göre sanat eğitimi, yaşadığı dönem ve gelecekteki eğitim sistemine bakışı itibariyle usta-çırak eğitim sistemi üzerinden şekillenmeye devam etmelidir. Teknolojik ve felsefi açıdan da değişen ve gelişen her dönemin bu eğitim sistemini yorumlayarak, geliştirmesi gerektiğini savunmaktadır. Sözelimi, günümüz sanat eğitiminde halen tartışılmakta olan, bir ressamın ya da ressam adayı olan öğrencinin fotoğraf sanatından faydalanmasının gerekip gerekmediği ile ilgili soru ve problemlerin ortaya çıktığı ve tartışıldığı görülmektedir. Bedri Rahmi'nin bu konu hakkında oldukça geniş bir vizyona sahip olduğu fark edilmektedir. Fotoğraf sanatının icadından ve gelişiminden önce, resim eğitimi alan bir öğrenci, yaşadığı çevrede veya yalnızca ustasının çalışmaları üzerinden resim sanatını öğrenebilmekteydi. Fakat fotoğraf sanatının gelişmesiyle, baskı sektörünün ve makinelerinin gelişimiyle, dünyanın başka bir ucundaki bir eseri kolaylıkla fotoğrafı üzerinden inceleyebilmektedir. Bu perspektifle sanat eğitimi alan öğrenciler, Cézanne'ın ya da Holbein'in eserlerini, baskılarından inceleyerek onların öğrencisi konumuna gelmekle de vizyonunu genişletebilir.

Eyüboğlu (2004)'e göre, resme yeni başlayan bir öğrencinin öncelikle gözünün iyi eğitilmesi gereklidir. Bir model üzerinden ya da ölü-doğa kompozisyonu üzerinden hiçbir renk ya da yorum tasası içine girmeden, öğrenci ilk önce gözünü oran-orantı kavramıyla eğitmelidir. Bunun sebebi, öğrenci eğitiminin başlangıcında bir modelin oranlarını hesaplamaya çalışırken, eğer ona renkle ilgili uygulamalar da yaparsa, onun renk, çizgi estetiği ya da biçimi yorumlama üzerine harcadığı zamanı, ona en gerekli olan temel ölçü, oran-orantı bilgi ve deneyimlerinin uzağına itebilecektir. Bu durum bilgi eksikliği içinde kalan öğrencinin, sağlam ve olgun eserler üretebilmesine imkân tanımayacaktır. Bedri Rahmi, çağdaş sanat eğitimciliği içinde, eğitimciye düşen en önemli görevin, öğrencinin vizyonunu olabildiğince genişletmek olduğunu ifade etmiştir. Bunu öğrencinin zevkine uygun, ona yakın olan ressamların çalışmalarını önüne koymasını, onların kopyalarını yapmasını ve zamanla onlar üzerinden yorumlar geliştirmesini ifade eder. Öğrenci müzeleri gezebilecek imkanlara sahip olmasa bile, onun önünde başlarda yalnızca klasik dönemlerden eserlerin, sonraları ise farklı dönemlerden ressamların eserlerinin baskılarının bulunduğu, kartpostal, dergi, kitap vb. yayınlar üzerinden, hem de kendi ürettiği çalışmalar yoluyla, öğrenciye bir usta öğretmen rolünü üstlenmelidir.

Paul Klee (1961)'in sanat eğitimciliği konusundaki fikirleri Bedri Rahmi'yle oldukça benzer görüşler etrafında şekillenmektedir. Hem ders notları hem de Bauhaus'ta eğitimcilik yaptığı yıllar göz önüne alındığında Klee, öğrencilerinden öncelikle geçmiş dönemlerin hem fikir anlamında hem de üretilen eserleri konusunda derin bilgi sahibi olmalarını istemektedir. Öğrenci, çağının değişen ve gelişen sanayi makineleri ve teknolojik gelişmelerini aralıksız takip etmeli ve çalışmaları doğrultusunda gerektiğinde onlardan faydalanabilmelidir. Öncelikle yaşadığı çevreye, kendi kültürel birikimiyle edindiği bilgileri yorumlayarak aktarmalı ve evrensel değerleri de göz ardı etmemelidir. Bir sanatçı adayı, faydalı olanı üretmeyi kendine görev edinmelidir. Toplumun her kesimine hitap edebilecek şekilde, kendini toplumdan uzaklaştırmadan çalışmalarına devam etmesi gereklidir. Yine Klee (2013)'e göre, sanatçı bir taraftan da eğitimine sürekli doğayı gözlemleyerek devam etmelidir. Sanatçı için eğitim, ölümüne değin devam etmektedir. Doğaya her bakışında onu daha derinlemesine gözlemlemeli ve kendi sanatına uyarlamalıdır.

Bu perspektifle Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanat eğitimi konusundaki görüşleri günümüz sanat eğitimcileri ve öğrencileri için önemli noktaları içinde barındırmaktadır. Bu konuda Klee'nin, Eyüboğlu'na göre, daha çok uygulama aşamasında, şematik görseller kullanarak resim eğitimi hakkındaki görüşleri aktardığı, bu araştırmanın içinden hazırlandığı yüksek lisans tezindeki diğer bölümlerde ayrı başlıklar halinde açıklanmıştır. Bu yaklaşımla her iki sanatçının birbirinden tamamıyla farklı görüşler savunduğu düşünülmemektedir. İki sanatçı da değişen çağı en yetkin şekilde yakalamanın gerektiğini belirtmekte, sanat eğitimi almak isteyen her öğrenci için öncelikle usta yetkinliğinde bir eğitimcinin eğitimi altına girip, doğayı, çevresini ve kendinden önceki tüm sanat tarihini etraflıca araştırmaları ve ardından kendi üretimleri içinde çağdaş yorumlar ortaya çıkarmaları gerektiğini ifade etmişlerdir.

YÖNTEM

Bu araştırmada, Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun sanat eğitimi yaklaşımları irdelenirken onların ders notları, kullandıkları teknikler ve kuramları yaşam öyküleri kapsamında incelendiği için bu araştırma bir söylem analizi çalışması olup, nitel bir araştırmadır.

Elliott (2005)'a göre, söylem analizi araştırmaları bir kişinin belli bir konu üzerindeki deneyimleri ya da biyografisinin incelenip belli bir sırayla aktarılmasıdır. Böylece hedeflenen kesim için derinlemesine anlamlandırılmış olur.

Bu araştırmanın evrenini, Klee ve Eyüboğlu'nun eğitim alanında yazmış olduğu çalışmaları içerisinden yaratıcılık ve sanat eğitimi hakkındaki görüşleri oluşturmakta olup, ayrıca onların sanatçı ve eğitimci kişiliklerinden yola çıkarak yalnızca ders notları, makaleleri, gazete ve dergi yazıları ile sınırlandırılmıştır.

Veri toplama aracı olarak, nitel araştırma veri toplama tekniklerinden, belgesel tarama tekniği kullanılmıştır. Bu yöntemde kütüphaneler ve internet ortamında bir tarama yapıp analiz edilmiştir. Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu tarafından hazırlanan ders notları, makale, dergi vb. yazıları üzerinden sanat ve sanat eğitimciliği hakkındaki fikirleri araştırılıp, veriler toplanmış, ardından bu bilgiler ışığında birbirleriyle karşılaştırılmıştır.

Nitel araştırmalarda derleme, gözlem ve görüşme gibi teknikler kullanılarak araştırmaya şekil verilmektedir. Bu araştırmalarda genellikle istatistiksel veriler kullanılmamaktadır. Niceliksel değerlerden çok niteliksel değerler ön plandadır. Bu araştırma nitel veri analizi yöntemlerinden “betimsel analiz” yöntemi kullanılarak çözümlenmiştir. Bu yaklaşımla “Betimsel analizde, görüşülen ya da gözlenen bireylerin görüşlerini çarpıcı bir biçimde yansıtmak amacıyla doğrudan alıntılara sık sık yer verilir. Bu tür analizde amaç elde edilen bulguları düzenlenmiş ve yorumlanmış bir biçimde okuyucuya sunmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2006: 224).

BULGULAR

Bu bölümde Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun yaratıcılık ve sanat eğitimciliği konusunda görüşleri ders notları, dergi vb. yazılarından elde edilen bilgiler doğrultusunda incelenmiştir. Bu yazılardaki ortak yönler ve farklılıklar saptanmış, aşağıdaki başlıklar altında belirtilmiştir.

Yaratıcılık Konusunda Bedri Rahmi Eyüboğlu’nun Görüşleri

- Hayattan edinilen deneyimler
- Sosyal çevresi
- Kendinden önceki sanatçıların yapıtlarının analizi
- Sosyolojik gözlem kabiliyeti edinme
- Malzeme ve teknik açıdan teknolojik gelişmelerin takibi

Yaratıcılık Konusunda Paul Klee’nin Görüşleri

- Doğanın etkin gözlemlenmesi
- Salt izlenimciliğin ötesinde sanatçının tasavvur kabiliyetinin beslenmesi
- Sosyal hayattaki ayrıntıların iyi analizi
- Soyut düşünce tarzının ön planda olması

Yaratıcılık konusunda Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun ortak görüşleri

- Bedri Rahmi Eyüboğlu sanatçının sosyal çevresinin yaratıcı eserler üretme noktasında çok önemli olduğunu vurgularken, Paul Klee de sosyal hayattaki ayrıntıların titizlikle analizinin yaratıcı düşünceyi doğurduğunu belirterek bu görüşü desteklemektedir.
- Bedri Rahmi Eyüboğlu sanatçının kişisel yaşamındaki deneyimlerinin yaratıcılık konusunda yeni kapılar açacağını savunurken, Paul Klee de kişisel deneyimlerin sanatçının soyut tasavvur yeteneğini geliştirerek yaratıcılığına katkı sağlayacağını savunmuştur.

Yaratıcılık konusunda Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Görüşlerindeki Farklılıklar

- Bedri Rahmi Eyüboğlu resimde malzeme ve teknik açısından yaratıcı eserler üretebilmenin teknolojik gelişmelerin takibinden geçtiğini vurgularken, Paul Klee bu durumun yaratıcılık konusuna etkisi hakkında görüş bildirmemiştir.
- Paul Klee soyut düşüncenin sanatçının yaratıcılığı üzerindeki hayati önemini vurgularken, Bedri Rahmi Eyüboğlu böyle bir gereklilikten bahsetmemiştir.

Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Sanat Eğitimi Hakkında Görüşleri

- Sanat eğitiminin geleneksel usta-çırak eğitimi üzerinden geliştirilerek devam etmesi
- Eser incelemesi yaparken teknolojik gelişmelerin faydalarından yararlanma
- Resim eğitiminde oran-orantı kavramının derinlemesine anlaşılması
- Sanat Tarihi literatüründeki basılı görsellerin öğrenciler tarafından incelenmesi ve benzer kopyalarının (reprodüksiyon) üretilmesi
- Toplumun her kesimine hitap edebilecek bir yönde eğitimcilik tavrı üstlenme

Paul Klee'nin Sanat Eğitimi Hakkında Görüşleri

- Geçmiş dönem eserlerini derinlemesine inceleme
- Öğrencinin kendi kültürüne ait detayları evrensel değerler içerisinde kalarak çalışmalarında işleme
- Çalışmalarında teknolojik gelişmelerden faydalanma
- Toplumcu bir sanat eğitimi modeli geliştirmek

- Müfredatta doğa gözlemlerine ağırlıklı yer verme

Sanat Eğitimi Konusunda Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Ortak Görüşleri

- Bedri Rahmi Eyüboğlu sanat tarihi literatüründeki geçmiş eserlerin incelenmesini sanat eğitiminin temel basamaklarından biri sayarken, Paul Klee de geçmiş dönemdeki sanat çalışmalarının incelenmesinin öğrencinin kendi sanat anlayışını oluşturmadaki önemini vurgulayarak bu görüşü desteklemektedir.
- Her iki isim de sanat çalışmalarında malzeme, teknik ve analiz açısından teknolojik gelişmelerden yararlanmanın önemini belirtmiştir.
- Her iki isim de sanat eğitimini toplumcu bir perspektiften ele almış ve bu bakış açısının öğrencinin vizyonunu genişletmedeki rolünün önemine değinmiştir.

Sanat Eğitimi Konusunda Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun Görüşlerindeki Farklılıklar

Paul Klee sanat eğitiminde doğa gözlemlerinin önemini ön plana çıkarırken, Bedri Rahmi Eyüboğlu ise insan yaşantısıyla ilgili sosyal analizlere odaklanmıştır.

SONUÇ VE YORUM

Araştırmada Klee ve Eyüboğlu'nun ders notları, makale vb. çalışmalarının karşılaştırılmasıyla yaratıcılık ve sanat eğitimi konusunda elde edilen ve incelenen veriler doğrultusunda, bu iki sanat eğitimcisinin birbirine oldukça benzer görüşleri paylaştıkları görülmüştür. Bu araştırmanın içinden hazırlandığı yüksek lisans tezinde öncelikle Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun yaşam öyküleri, sanat, eğitim anlayışları ve çalışmaları elde edilen ders notları, makale, gazete yazıları vb. verilerin doğrultusunda incelenmiştir. Bu yaklaşımla daha önce yapılan araştırmalarda, Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nu tek bir başlık altında inceleyen akademik bir araştırma olmadığı saptanmıştır.

Paul Klee daha çok Avrupa'da etkin bir rol oynarken, Bedri Rahmi Eyüboğlu, Türkiye'deki sanat ve sanat eğitimi üzerine daha yoğunluklu olarak çalışmıştır. Bu konuda elde edilen veriler, yüksek lisans tezinin kuramsal temeller ve ilgili literatür kısmında, "Paul Klee ve Bedri Rahmi Eyüboğlu'nun, Ders Notları ve Makaleleri Üzerinden İncelenmesi" başlığı altında bu iki sanat eğitimcisinin, özellikle resim eğitiminde temel konulardan olan yaratıcılık, renk, kompozisyon, biçim, çizgi, ışık ve gölge, sanat eğitimi başlıkları içinde görüşleri incelenmiş, ortak fikir ve yorumları karşılaştırılarak somut veriler elde edilmiştir.

Bu konulardan her biri içinde, her iki isim de birçok ortak görüşü kimi zaman farklı yollar izleyerek oluşturmuş, fakat benzer sonuçlar etrafında buluşmuş-

lardır. Araştırmanın sonucunda, Klee ve Eyüboğlu'nun sanat ve sanat eğitimi üzerine görüşlerinin oldukça benzer olduğu gözlemlenmiş ancak, ders notları ve makalelerindeki anlatım üsluplarında farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

KAYNAKÇA

Andreasen, N. C. (2009). Yaratıcı Beyin: Dehanın Nörobilimi (G. Kıvanç, Çev.), (3. Baskı). Ankara: Arkadaş Yayınevi.

Çelik, A. (1996). Bedri Rahmi Eyüboğlu. Ankara: Kültür Bakanlığı Milli Kütüphane Basımevi

Elden, M. (2016). Reklam Yazarlığı. İstanbul: İletişim Yayınları.

Elliot, J. (2005). Using narrative in social research: Qualitative and quantitative approaches. London: Sage Publications.

Eyüboğlu, B. R. (2004). Resme Başlarken. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.

Klee, P. (1961). Notebooks, Volume 1, The Thinking Eye. London: Lund Humphries Publishers Limited.

Klee, P. (1973). Notebooks, Volume 2, The Nature of Nature. London: Lund Humphries Publishers Limited.

Klee, P. (2013). Modern Sanat Üzerine. İstanbul: Altıkkırkbeş Yayın.

Klee, P. (2016). Bir Öğretmenin Eskiz Defteri. İstanbul: Corpus Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2006). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri.

Ankara: Seçkin Yayıncılık A.Ş.

GÖRSEL KAYNAKLAR

Resim 1. Eyüboğlu, B. R. (2004). Resme Başlarken. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları. (Kapak sayfasından alınmıştır).

Resim 2. Klee, P. (1961). Notebooks, Volume 1, The Thinking Eye. London: Lund Humphries Publishers Limited. (Kapak sayfasından alınmıştır).

Resim 3. Klee, P. (1973). Notebooks, Volume 2, The Nature of Nature. London: Lund Humphries Publishers Limited. (Kapak sayfasından alınmıştır).

Şekil 1. Klee, P. (2016). Bir Öğretmenin Eskiz Defteri. İstanbul: Corpus Yayınları. (Kitabın 65. sayfasından alınmıştır).